

Suzana Kristovič Sattler, Osnovna šola Antona Ingoliča Spodnja Polskava

LETO 1848 – LETO REVOLUCIJ IN »POMLAD NARODOV«

UVOD

Kljub trudu svete alianse po ohranitvi starega reda (absolutizem, fevdalizem, konservativni proti liberalnim nazorom) je Evropo leta 1848 ponovno zajel val revolucij. Kakor rušilni val so se širile iz Francije v preostale dele Evrope. Meščanstvo in del plemstva sta zahtevala gospodarsko in politično svobodo ter uvedbo parlamentarizma po vzoru Anglije. Kmetje so zahtevali popolno odpravo fevdalnih odnosov. Naraščajoč sloj delavcev se je boril za boljše delovne in socialne pogoje. Vsi omenjeni sloji so si želeli v ustavi zapisane in v življenju upoštevane človekove pravice, ki zanikajo razlike in privilegije, pridobljene samo glede na rojstvo in stan. Prebujati so se začeli tudi podrejeni narodi, ki so živeli v večnacionalnih državah ali bili razdrobljeni med več manjših držav. V času revolucionarnega leta so poleg političnih predstavili tudi narodne cilje in programe. Nekateri so se zavzemali za združitev naroda v okviru lastne države (Italijani, Nemci), nekateri pa za avtonomijo v okviru obstoječih držav. Revolucije so bile zatrte in zmagal je konservativizem. Pa vendar je leto 1848 leto začetka nove dobe – fevdalizem je bil v večini Evrope odpravljen, državljani so zmeraj bolj odločno zahtevali splošno volilno pravico in človekove pravice, podrejeni narodi so dobili svoje programe, vladarji pa ponujali oktroirane ustave.

Za učence je pomembno, da razumejo vzročno-posledično dogajanje omenjene dobe, da se skozi ponujene zgodovinske vire lahko vživijo v čas, ko svoboščine, kakršne so zanje samoumevne, še niso bile izbojevale za vse ljudi. S sodelovalnim učenjem krepijo skupinsko zavest in odgovornost za uspeh skupine. Razvijajo različne veščine in kompetenco učenje učenja.

NAČRT UČNEGA SKLOPA

Tema iz učnega načrta	VZPON MEŠČANSTVA
Učni sklop iz učnega načrta	Leto 1848 – leto revolucij in »pomlad narodov«
Standardi znanja iz učnega načrta	<u>Vsebinski standard znanja iz UN, str. 35.</u> Učenec/učenka: – pojasni vzroke za revolucije 1848 v Evropi in njihove posledice. <u>Procesno-proceduralni standardi znanja iz UN, str. 39.</u> Učenec/učenka: – razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti, – razvije spretnost zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature iz različnih medijev, – razvije zmožnost preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zg. virov in literature, – razvije zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in literature, – razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, izvirnih predlogov in rešitev, – razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT).

Operativni procesni/kompleksni cilji učnega sklopa (zapisani so konkretno, vključujejo vsebine, spretnosti, zmožnosti, miselne procese)	<u>Vsebinski konkretni cilji so, da učenec/učenka:</u> - iz različnih virov išče informacije in sklepa o vzrokih za revolucije leta 1848 v Evropi, - ob zemljevidu navede revolucionarna žarišča v letu 1848 v Evropi in utemelji upravičenost narodnih zahtev Slovencev, Italijanov, Nemcev, Madžarov in drugih narodov habsburške monarhije, - primerja vzroke in potek revolucije v Franciji in v Avstrijskem cesarstvu ob delu z besedilom, - ob besedilu in viru primerja zahteve in dejavnosti posameznega družbenega sloja v revoluciji leta 1848 v Avstrijskem cesarstvu, - primerja narodnostne zahteve Italijanov, Nemcev in Madžarov in ugotavlja podobnosti in razlike, - oblikuje sklepe in mnenja o uspehu ali neuspehu političnih in narodnih gibanj v letu 1848 z vidika posameznega družbenega sloja oziroma naroda. <u>Proceduralni konkretni cilji so, da učenec/učenka:</u> - razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljenosti z analizo zg. virov o letu 1848, - razvije spretnosti zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz odlomkov različnih zgodovinskih besedil o letu 1848, - razvije možnost analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz odlomkov zgodovinskih besedil o letu 1848, - razvije možnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj in stališč, - razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno), - ob sodelovalnem učenju po metodi »jigsaw« (sestavljanka – matične in ekspertne skupine) razvije socialne in komunikacijske spretnosti. <u>Odnosni konkretni cilji so, da učenec/učenka:</u> - razmišlja o pravicah naroda do samoodločbe in predlaga lastne rešitve za izbran narod v letu 1848, - razvije zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti ob analizi in razmišljanju o narodnih zahtevah v programu Zedinjena Slovenija.
Ključni koncepti	a) <u>Temeljni zgodovinski koncepti:</u> revolucija, liberalizem in konservativizem, nacionalizem; b) <u>koncepti za globlje razumevanje:</u> vzročno-posledična razlaga zgodovinskega dogajanja, podobnosti in razlike; c) <u>koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede:</u> kronologija, interpretacija zgodovinskih virov.
Medpredmetne povezave	/
Medpredmetne teme (KIZ, informatika, kulturna vzgoja)	<u>Državljanstva/kulturna vzgoja:</u> - spodbuja učence h krepitvi narodne identitete in spoštovanju človekovih in narodnih pravic. <u>KIZ:</u> - urjenje bralne učne strategije (splošna študijska strategija) in spodbujanje branja.
Učna diferenciacija in individualizacija glede na učne stile (A, V, K)	* Kaj se bo diferenciralo in individualiziralo? a) elementi kurikula (učni cilji in vsebine): - učenci bodo imeli možnost pridobivati učno snov glede na lastni učni stil (besedilo, slikovno in grafično gradivo, branje in pripovedovanje), b) didaktični pristopi: / c) učne faze: /

Didaktični pristopi	- Učnosciljni in procesno-razvojni, - aktivne učne oblike (sodelovalno učenje – sestavljanke), - aktivne učne metode (delo z viri, besedilom in slikovnim gradivom), - kompetenčni pristop (učenje učenja).
Potek učnega procesa	Uvajanje, obravnava nove učne vsebine, preverjanje znanja. Obravnave učnega sklopa so namenjene tri učne ure.
Naslovi delovnih listov	1. Vzroki za revolucije leta 1848 2. Navodila za delo v matičnih skupinah 3. Revolucija v Franciji leta 1848 4. Revolucija v Avstrijskem cesarstvu leta 1848 5. »Pomlad narodov« leta 1848 6. Kljub porazu revolucij – začetek nove dobe

SHEMATSKI PRIKAZ NAČRTA AKTIVNOSTI, KI SO VEZANE NA ORGANIZACIJSKI VIDIK POUKA

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učenca
Napove učni cilj tako, da na tablo zapiše trditev: Leto 1848 lahko imenujemo tudi leto revolucij in pomlad narodov. Usmerja učni pogovor ob metodi viharjenja možganov na zapisano trditev. Na i-tablo projicira zgodovinske vire in besedila Vzroki za revolucije (delovni list. št. 1). Usmerja učni pogovor in pomaga pri povzemanju in oblikovanju vzrokov za revolucije I. 1848. Poda navodilo za branje zgodovinske karte. Učence razdeli v skupine po štiri (če je učencev več, lahko dva opravljata enako nalogo, manj kot štiri v skupini pa ne morejo biti). Pove, da bodo delali po metodi sodelovalnega učenja imenovani izvorna sestavljanke – matične in ekspertne skupine. Nudi pomoč pri sodelovalnem učenju, če je potrebno. Usmerja predstavitev dela skupin. Po potrebi dopolnjuje in popravlja. S pomočjo nekaterih virov in nalog na e-prosojnicah učbenika Raziskujem preteklost 8 založbe Rokus na spletnih straneh devetletka.net (prosojnica Leto 1848 in prosojnica Pomlad narodov) preveri razumevanje učne vsebine.	Aktivirajo predznanje in vedenje o revolucijah, zahtevah razsvetljenstva, položaju zatiranih narodov v večnacionalnih državah, povezujejo s svojimi izkušnjami dogajanja pomladi in navezujejo na zgodovinsko dogajanje. Berejo besedila in analizirajo vire. Luščijo informacije in dejstva ter oblikujejo sklepe o vzrokih za revolucije I. 1848. Ob zemljevidu ugotavljajo revolucionarna žarišča in države širjenja vala revolucij v letu 1848. Razdelijo se v skupine. Preberejo skupna navodila za delo v matični skupini.* Preštejejo se od 1 do 4, zapustijo matične skupine in oblikujejo ekspertne skupine (vsi učenci s št. 1 eno skupino, s številko 2 drugo skupino itd.). Preberejo navodila za delo v ekspertnih skupinah. S pomočjo splošne študijske bralne strategije berejo besedila, analizirajo slikovno gradivo, oblikujejo povzetke in rešujejo naloge ekspertne skupine. Vrnejo se v matične skupine, kjer poročajo o vsebini dela in zaključkih ekspertne skupine. Drug drugega aktivno poslušajo, komentirajo, zapisujejo povzetke ekspertnih skupin in oblikujejo skupen povzetek obravnavane vsebine (plakat, miselni vzorec, kratka igra vlog, ustna predstavitev), ki ga predstavijo preostalim skupinam. Berejo vire in besedila, odgovarjajo na vprašanja, oblikujejo stališča in sklepe o uspehu ali neuspehu posameznih družbenih slojev in narodov v revoluciji I. 1848.

* uporabljena je modificirana oblika metode sestavljanke.

Poda navodila za domačo nalogo: Postavi se v vlogo Slovenca leta 1848 v svojem kraju. Ob poznavanju dogajanj v revolucionarnem letu in s pomočjo zgodovinskega atlasa zapiši v povedih ali predstavi v stripu, kako in zakaj bi se ti bojeval/-a za slovenski narod ali za pravice posameznika/sloj, v katerega si se vživel/-a. Nalogo boš potreboval/-a naslednjo šolsko uro.	Zapišejo navodila za domačo nalogo.

V nadaljevanju navajamo delovne liste za uvajanje in za samostojno učenje.

Viri in vprašanja na delovnem listu št. 1 so namenjeni uvajanju v učno vsebino strnjene učne ure Revolucionarno leto 1848. Izbrane vire projiciram na tablo, učenci jih s tehniko »štafetnega branja« (vsak učenec, ki ga pokličem, bere en del) glasno preberejo in nato vodim učni pogovor o prebranem viru s pomočjo zapisanih vprašanj. Tako analiziramo vse 4 zgodovinske vire, ki omogočajo spoznavanje vzrokov za revolucionarno leto 1848.

DELOVNI LIST ŠT 1 – VZROKI ZA REVOLUCIJE LETA 1848

Preberite spodnje vire in poskušajte izluščiti vzroke za revolucije.

Vir 1

*Že 27. 2. 1848 – le štiri dni po začetku februarске revolucije v Parizu – so meščani Mannheima sestavili prošnjo, ki so jo poslali v badensko poslansko zbornico. V njej so med drugim poudarili:
»Velika revolucija je preobrazila Francijo /.../ Evropo preveva misel. Stari sistem se je zamajal in razpadel na koščke /.../ Nemški narod ima pravico predlagati:
Blagostanje, izobrazbo in svobodo za vse razrede družbe, ne glede na razlike po rojstvu in stanu /.../ Nadalje:
1. Ljudsko oborožitev s svobodno volitvijo častnikov.
2. Brezpogojno tiskovno svobodo.
3. Porotna sodišča po vzoru Anglije.
4. Takojšnjo vzpostavitev nemškega parlamenta.«
(Cvirn, J., Hriberšek, B., E., Studen, A. (2000). Učbenik Novi vek. Ljubljana: DZS, str. 102.)*

Katere vzroke za nezadovoljstvo in izbruh revolucije lahko razbereš iz zgornjega vira?

Kateremu družbenemu sloju bi pripisal zgornje zahteve?

Vir 2

*»Za francoske plemiče, ki so se po zmagi nad Napoleonom vrnili iz tujine, je veljalo reklo, da se niso v pregnanstvu nič naučili, prav tako pa niso nič pozabili od svojega življenja pred revolucijo. Tak je bil tudi francoski kralj Ludvik XVIII. Burbonski (brat Ludvika XVI.). Ko je umrl, ga je leta 1824 nasledil brat Karel. Ta si ni pustil niti malo omejiti oblasti in je izjavil, da je raje kravji pastir kot kralj po angleškem vzorcu (tam je bil parlamentarizem). Julija 1830 je ukinil svobodo tiska, razpustil parlament in zmanjšal število tistih, ki so imeli volilno pravico. To je izzvalo nemire, v katerih so bili najbolj glasni dijaki in delavci iz pariških predmestij. Vojaki, ki jih je Karel poslal nadnje, pa se zaradi vročine niso hoteli boriti in so raje prestopili na stran upornikov. Revolucija je zmagala, ljudje so vrgli Burbone. Karel se je zameril Francozom, Francozi pa njemu. Po pregnanstvu s prestola se je zatekel v bližino Gorice, kjer je v samostanu v Kostanjevici (pri Gorici) kmalu umrl in je še danes tam pokopan.«
(Povzeto po: Vovko, A. (1996). Nasmějana zgodovina. Mladinska knjiga: Ljubljana, str. 126, dostopna na: http://www.devetletka.net/gradiva/zgodovina_e-prosojnica_sht_23_Leto_1848_diapozitiv_sht_5, (dostop: 2. 9. 2012).*

Katere vzroke za nezadovoljstvo in izbruh revolucije lahko razbereš iz zgornjega vira?

Kateri so enaki kot v prvem viru? Kateri se razlikujejo?

Vir 3

*Slovenski kmetje so v revoluciji 1848. leta zahtevali takojšnjo odpravo vseh dajatev, bremen in vezi, ki so jih vezale na zemljiške gospode; vse to seveda brez odškodnine. Fevdalci so se v svojem boju proti kmečkim zahtevam predvsem sklicevali na to, da je kmet dolžan plačati odškodnino.
»/.../ Kmet ne nuca več štirna (zaščite) od gosposke. Cesar je, katerimo on za štirmanje štirbo (davek) plačuje, jen te*

narbolí sinove za vojsko daje, jen skuz to je gosposkam usa pravica preč padla, kaj za pigirvat (zahtevati) jen še več, učasi je gospoda uso štibro sama plačevala jen za kmeta se sama vojskovala, zato je pa tud od nega kaj pogirvat pravico imela, zdej je pa te dve dolžnost od sebe na kmeta zvalila, tok uprašam vas jest, zakaj je bo desetine, tlako, davke, žitarice, jen prepise dajal, /.../.«

(Gestrin, F., Melik, V. (1976). Zgodovinska čitanka za 7. razred. Ljubljana: DZS, str. 29, 30, iz vira Letak s kmečkimi zahtevami 1848.)

Kakšne zahteve so imeli kmetje v revolucionarnem letu 1848?

S katerimi dejstvi argumentirajo svoje zahteve po odpravi fevdalnih obveznosti brez odškodnine?

Vir 4

»Mi hočemo enakopravnost vseh narodov, ki žive pod ogrsko krono. Ker madžarsko ministrstvo misli, da ne more pristati na te pogodbe, nam čast in dolžnost nalaga, da poskusimo še zadnje in poprimemo za orožje.« (hrvaški ban Jelačić, 1848) (Mirjanić, A. et al. (2006). RAZISKUJEM preteklost 8. Učbenik za zgodovino za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Rokus, str. 109.)

Katero zahtevo lahko razberete iz zgornjega vira?

Katero vrednoto izkazuje s tem, da so se zanjo pripravljene boriti tudi z orožjem?

V nadaljevanju učnega procesa sledi sodelovalno učenje po metodi jigsaw (matične in ekspertne skupine). Učenci prejmejo navodila za delo v homogenih matičnih skupinah (delovni list št. 2), ki jih določi učitelj (lahko tudi v heterogenih, če se učitelj odloči za žreb skupin ali kak drugačen naključen izbor učencev v skupine). Na začetku sodelovalnega učenja si v matičnih skupinah razdelijo številke od 1 do 4 in se odpravijo v ekspertne skupine (opravijo točki 1. in 2. na delovnem listu 2).

DELOVNI LIST ŠT 2: NAVODILA ZA DELO V MATIČNIH SKUPINAH

Pred vami je ura sodelovalnega učenja po metodi izvirna sestavljanica, kjer sodelujete v dveh skupinah. Najprej ste v matičnih skupinah. Pri sodelovalnem učenju je zelo pomembno, da aktivno sodelujete pri vseh delih učnega procesa ekspertne skupine, saj boste le tako lahko novo pridobljeno znanje uspešno prenesli še drugim članom matične skupine.

1. V skupini si razdelite številke od 1 do 4. Izbrane številke bodo obravnavale različne vsebine in dogajanje v revolucionarnem letu 1848.
2. Glede na številko (enke skupaj, dvojke skupaj itd.) oblikujte ekspertne skupine in delajte po navodilih na delovnih listih za posamezno skupino.
3. Vrnitev v matične skupine: vsak član skupine predstavi vsebino, potek zgodovinskega dogajanja, povzetek in ključne pojme svoje ekspertne skupine. Po predstavitvi postavi vprašanja, da preveri razumevanje predstavljene vsebine. Preostali člani pozorno poslušajo, komentirajo, postavljajo vprašanja in zapisujejo povzetke ali ključne pojme. Odgovarjajo na vprašanja sošolcev.
4. Matična skupina pripravi skupno predstavitev dogajanja v revolucionarnem letu 1848 po lastnem izboru: plakat ali kratka igra vlog ali miselni vzorec ali ustna predstavitev ali ...

Delovni listi št. 3, 4, 5 in 6 so zasnovani za delo ekspertnih skupin. Učenci v ekspertnih skupinah, s pomočjo splošne študijske bralne učne strategije spoznavajo in povzemajo posamezna dogajanja, značilnosti in zaključek ter posledice revolucionarnega leta 1848. Časa za delo v ekspertnih skupinah je 30 minut.

DELOVNI LIST ŠT 3: REVOLUCIJA V FRANCIJI 1848

Naloga vaše ekspertne skupine bo obravnavati in povzeti dogajanje revolucionarnih dni v Franciji leta 1848, ki je sprožilo val revolucij po vsej Evropi.

1. Preletite besedilo v učbeniku na str. 106, oglejte si slikovno gradivo ter ugotovite, o čem bo besedilo govorilo. Naslov delovnega lista zapišite v zvezke kot podnaslov.
2. Skupaj natančno preberite besedilo (bere en sam ali si branje razdelite) in si izpisujte neznane pojme. Prav tako ob vsakem odstavku izpišite ključne besede in besedne zveze ter bistvo odstavka.
3. S pomočjo leksikona, enciklopedij, slovarjev pojasnite neznane pojme. Če se zatakne, pokličite učitelja.
4. Pri drugem branju besedila bodite pozorni na pomembne podrobnosti, ki pojasnjujejo bistvo, in jih s svinčnikom podčrtajte.

5. V treh do petih povedih oblikujte povzetek besedila.
6. Pripravite tri vprašanja na različnih taksonomskih stopnjah (v pomoč vam je hiška z najpogostejšimi vprašalnici za posamezno raven) za preverjanje razumevanja, ki jih boste zastavili vašim sošolcem v matičnih skupinah.

DELOVNI LIST ŠT. 4: REVOLUCIJA V AVSTRIJSKEM CESARSTVU 1848

Naloga vaše ekspertne skupine bo obravnavati in povzeti dogajanje revolucionarnih dni v avstrijskem cesarstvu leta 1848, ki je zajelo tudi Slovence.

1. Preletite besedilo v učbeniku na str. 107, 108, oglejte si slikovno gradivo in ugotovite, o čem bo besedilo govorilo. Naslov delovnega lista zapišite v zvezke kot podnaslov.
2. Skupaj natančno preberite besedilo (bere en sam ali si branje razdelite) in si izpisujte neznane pojme. Prav tako ob vsakem odstavku izpišite ključne besede in besedne zveze ter bistvo odstavka.
3. S pomočjo leksikona, enciklopedij, slovarjev pojasnite neznane pojme. Če se zatakne, pokličite učitelja.
4. Pri drugem branju besedila bodite pozorni na pomembne podrobnosti, ki pojasnjujejo bistvo, in jih s svinčnikom podčrtajte. Ne pozabite na primerjavo med zahtevami in cilji posameznega družbenega razreda in ovrednotite njihov uspeh.
5. V petih povedih oblikujte povzetek besedila.
6. Pripravite tri vprašanja na različnih taksonomskih stopnjah (v pomoč vam je hiška z najpogostejšimi vprašalnici za posamezno raven) za preverjanje razumevanja, ki jih boste zastavili vašim sošolcem v matičnih skupinah.

DELOVNI LIST ŠT. 5: »POMLAD NARODOV« LETA 1848

Naloga vaše ekspertne skupine bo obravnavati in povzeti načine in zahteve narodnega prebujanja po več državah razdrobljenih in podrejenih narodov leta 1848. Spoznali in primerjali boste politične cilje narodnih programov Italijanov, Madžarov, Hrvatov in Nemcev.

1. Preletite besedilo v učbeniku na str. 108, 109, oglejte si slikovno gradivo ter ugotovite o čem bo besedilo govorilo. Naslov delovnega lista zapišite v zvezke kot podnaslov.
2. Skupaj natančno preberite besedilo (bere en sam ali si branje razdelite) in si izpisujte neznane pojme. Prav tako ob vsakem odstavku izpišite ključne besede in besedne zveze ter bistvo odstavka.
3. S pomočjo leksikona, enciklopedij, slovarjev pojasnite neznane pojme. Če se zatakne, pokličite učitelja.
4. Pri drugem branju besedila bodite pozorni na pomembne podrobnosti, ki pojasnjujejo bistvo in jih s svinčnikom podčrtajte. Ne pozabite na primerjavo (podobnosti in razlike) narodnih programov.
5. V petih povedih oblikujte povzetek besedila.
6. Pripravite tri vprašanja na različnih taksonomskih stopnjah (v pomoč vam je hiška z najpogostejšimi vprašalnici za posamezno raven) za preverjanje razumevanja, ki jih boste zastavili vašim sošolcem v matičnih skupinah.

DELOVNI LIST ŠT. 6: KLJUB PORAZU REVOLUCIJ 1848 – ZAČETEK NOVE DOBE

Naloga bo obravnavati in povzeti razplet revolucionarnega leta 1848. Ugotavljali in primerjali boste uspehe ali neuspehe posameznih družbenih slojev in narodnih programov v revoluciji. Pripravili boste preglednico s pozitivnimi in negativnimi posledicami revolucionarnega leta.

1. Preletite besedilo v učbeniku od str. 106 do 110. Bodite pozorni na podnaslove, uokvirjene dele besedila (vijolična barvna podlaga) in ključne besede (rdeči tisk). Kadar se vam pri obravnavi vaše teme »zatakne«, se vrnite na predhodne strani za lažje razumevanje posledic.
2. Preletite besedilo v učbeniku na str. 109, 110, oglejte si slikovno gradivo in ugotovite o čem bo besedilo govorilo. Naslov delovnega lista zapišite v zvezke kot podnaslov.
3. Skupaj natančno preberite besedilo (bere en sam ali si branje razdelite) in si izpisujte neznane pojme. Prav tako ob vsakem odstavku izpišite ključne besede in besedne zveze ter bistvo odstavka.
4. S pomočjo leksikona, enciklopedij, slovarjev pojasnite neznane pojme. Če se zatakne, pokličite učitelja.
5. Pri drugem branju besedila bodite pozorni na pomembne podrobnosti, ki pojasnjujejo bistvo, in jih s svinčnikom podčrtajte.
6. Oblikujte preglednico, iz katere bodo jasno razvidne pozitivne in negativne posledice revolucionarnega leta.
7. Pripravite tri vprašanja na različnih taksonomskih stopnjah (v pomoč vam je hiška z najpogostejšimi vprašalnici za posamezno raven) za preverjanje razumevanja, ki jih boste zastavili vašim sošolcem v matičnih skupinah.

Po končanem delu v ekspertnih skupinah se učenci vrnejo v matične skupine, kjer poročajo o izsledkih učenja ekspertnih skupin, postavljajo sošolcem vprašanja, ki so jih pripravili v ekspertnih skupinah. Rezultat tega dela je povzetek s pregledom vse učne snovi ekspertnih skupin, ki jo matične skupine nato še pripravijo v obliki plakata ali miselnega vzorca ali z igro vlog ... (delovni list št. 2, navodila pod 3. in 4. točko). Časa za delo v matičnih skupinah je 30 minut. V naslednji, tretji učni uri, predstavijo matične skupine svoje povzetke oz. izdelke skupaj s primeri domačih nalog, v katerih so se vživljali v revolucionarne zahteve slovenskega naroda leta 1848. S pomočjo nalog na elektronskih prosojnicah gradiva za učitelje portala Devetletka in nalog v delovnem zvezku Raziskujem preteklost 8 založbe Rokus učenci še ponavljajo, utrjujejo in preverjajo svoje znanje. Na koncu obravnave učne snovi izdelajo še nalogo za ustvarjanje večperspektivnega pogleda in »velike slike« revolucionarnega dogajanja, tako da pripravijo preglednico narodnih zahtev posameznih narodov ter ugotovijo, katere zahteve so podobne, katere zahteve so različne in kje bi lahko zaradi razlik prišlo do sporov.

SKLEP

Učenci so v treh šolskih urah (ena strnjena in ena 45-minutna) usvojili vsebinska znanja o vzrokih, poteku in posledicah revolucij leta 1848. Utrjevali so temeljne zgodovinske koncepte prek pojmov revolucija, liberalizem, nacionalizem in človekove pravice. Razvijali so globlje razumevanje zgodovinskega dogajanja s pomočjo vzročno-posledične obravnave virov in besedila, primerjanja virov in zgodovinskih dogajanj z iskanjem podobnosti in razlik. Proceduralna znanja in veščine so pridobivali z analizo zgodovinske karte, iskali revolucionarna žarišča in utemeljevali upravičenost nekaterih narodov po združitvi. Pri delu z zgodovinskimi viri so krepili in razvijali veščino iskanja informacij in dejstev o vzrokih za revolucijo. Z uporabo splošne študijske bralne učne strategije so iz besedila in slikovnega gradiva luščili bistvene oz. ključne pojme ter bistvene podrobnosti, ki bistvo pojasnjujejo. Urili so se v oblikovanju povzetkov. S sodelovalnim učenjem so razvijali socialne in komunikacijske veščine. Z razmišljanjem o človekovih pravicah, ki so jih zahtevali revolucionarji, ter z bojem za samoodločbo podrejenih narodov so gradili in razvijali odnosno znanje in krepili lastno narodno zavest.

VIRI IN LITERATURA

- Mirjanić, Anita et al. (2006). Raziskujem preteklost 8. Učbenik za zgodovino za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Rokus.
- Cvirn, J., Hriberšek B., E., Studen, A. (2000). Učbenik Novi vek. Ljubljana: DZS.
- Gestrin, F., Melik, V. (1976). Zgodovinska čitanka za 7. razred. Ljubljana: DZS.
- <http://www.devletka.net/gradiva/zgodovina>, e-prosojnica št. 23, Leto 1848, diapozitiv št. 5, (dostop: 2. 9. 2012).
- <http://www.zrss.si/digitalnknjiznica/Posodobitve%20pouka%20v%20gimnazijski%20praksi%20ZGO-DOVINA/#/58/zoomed> (dostop: 2. 9. 2012).

POVZETEK

Kako spodbuditi učence, da se tudi skozi »težje« zgodovinske teme in vsebine pregrizejo samostojno, aktivno in odgovorno? Kako jim pomagati, da aktivirajo svoje predznanje, ga nadgradijo z novimi spoznanji in razvijajo različne spretnosti in veščine? S takimi vprašanji sem se lotila načrtovanja zgodovinske teme Revolucionarno leto 1848, ki smo jo izvedli v treh učnih urah, eni strnjeni in eni 45-minutni učni uri.

Z metodo viharjenja možganov ob problemski trditvi so učenci aktivirali svoje znanje in vedenje o revolucijah, o zahtevah razsvetljenstva, položaju zatiranih narodov v večnacionalnih državah, ga povezali s svojimi izkušnjami dogajanja pomladi in »prenesli« na zgodovinsko dogajanje. Uvajanje v učno temo in analizo vzrokov za revolucionarno leto 1848 smo izvedli z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov, ki smo jih skupaj prebrali, analizirali in primerjali ter povzeli skupne značilnosti ter izpostavili vzroke za izbruh revolucije.

V nadaljevanju so učenci z obliko sodelovalnega učenja po metodi jigsaw samostojno odkrivali potek in posledice revolucionarnega dogajanja v Evropi. S pomočjo splošne študijske bralne učne strategije so usvajali novo znanje in pojme, ki so jih ob vzročno-posledični obravnavi pripeljali do globljega razumevanja zgodovinskega dogajanja. Iz besedila in slikovnega gradiva so luščili bistvene oz. ključne pojme ter bistvene podrobnosti, ki bistvo pojasnjujejo. Urili so se v oblikovanju povzetkov in postavljanju vprašanj na različnih taksonomskih stopnjah. S sodelovalnim učenjem so razvijali in urili različne komunikacijske in socialne veščine ter razvijali odgovornost za uspešno opravljeno delo skupine. Prek učne vsebine in aktivnosti iskanja lastnih rešitev težav, ki so pestile Evropo in Slovence leta 1848, so razvijali odnosno zanje o kršitvah človekovih pravic in krepili lastno narodno zavest.

Zadovoljni in aktivni učenci z obširnim ter poglobljenim znanjem, opremljeni z različnimi veščinami in vrednotami, so bili odgovor na moja izhodiščna vprašanja. Refleksija učne ure je še enkrat pokazala, da je zgodovina zagotovo učiteljica življenja.
